

ערך נפש

וַיִּדְבֹר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ כִּי יִפְלֹא נֹדַר בְּעַרְפּוֹ נֶפֶשׁ לַה': (ויקרא כז א-ב).¹

רש"י על הפסוק

כי יפליא – יפריש בפיו. כערך נפשות – ליתן ערך נפשו, לומר: ערך דבר שנפשו תלויה בו.²

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל הַכֹּהֲנִים כָּל כֶּסֶף הַקְּדָשִׁים אֲשֶׁר יוּבָא בֵּית ה' כֶּסֶף עֹבֵר אִישׁ כֶּסֶף נֶפֶשׁוֹת עָרְכוּ כָּל כֶּסֶף אֲשֶׁר יַעֲלֶה עַל לֵב אִישׁ לְהִבְיֵא בֵּית ה': (מלכים ב פרק יב פסוק ה).³

רש"י על הפסוק

כסף עובר איש כסף נפשות ערכו - שני כספים יש כאן: "כסף עובר" הוא כסף השקלים שבכל שנה הנאמר בו: "כל העובר על הפקודים" (שמות ל יג ויד). ואיש שיתנדב ערכת נפשו, האומר: ערכי עלי.⁴

אבן עזרא ויקרא פרק כז ב

יפליא - יפריש ויבאר. בערך נפשות - הטעם שידור נדר לאמר, אם השם יעשה לי כך, אפדה נפשי כדי ערכי, או ערך בני, או ערך בהמה. וכ"ף בערך - על דעת כל המדקדקים - נוסף, והטעם בערך. ויש אומרים כי הכ"ף לנכוח הכהן ויפרש כערך הכהן (להלן פסוק יב) - כערך אתה.⁵

¹ והתורה מיד באה וקוצבת דמים ברורים לערכי הנפש: "וְהָיָה עֲרֹכְךָ הַזָּכָר מִבְּנֵי עֲשָׂרִים שָׁנָה וְעַד בְּנֵי שְׁשִׁים שָׁנָה וְהָיָה עֲרֹכְךָ חֲמִשִּׁים שָׁקֶל כֶּסֶף בְּשָׁקֶל הַקֹּדֶשׁ... וְאִם מִבְּנֵי חֲמִשׁ שָׁנִים וְעַד בְּנֵי עֲשָׂרִים שָׁנָה וְהָיָה עֲרֹכְךָ הַזָּכָר עֲשָׂרִים שָׁקֶל וְלִנְקֵבָה עֲשָׂרֵת שָׁקֶל... וְאִם מִבְּנֵי שְׁשִׁים שָׁנָה וְעַד אִם זָכָר וְהָיָה עֲרֹכְךָ חֲמִשָּׁה עָשָׂר שָׁקֶל וְלִנְקֵבָה עֲשָׂרֵת שָׁקֶל... וְכַדְבָּרִי הַרְמַב"ם בְּהַלְכוֹת עֲרֵכִין וְחֲרָמִין פֶּרֶק א הַלְכָה ב: "אחד האומר ערכי עלי, או האומר ערך זה עלי, או ערך פלוני עלי, נותן הערך לפי שני הנערך והוא הדבר הקצוב שבתורה לא פחות ולא יתר". על הערך המספרי, האבחנה בין המינים, הגילים וכו' יהיו בוודאי מי שיתמהו וישאלו, אבל לטעמנו מה שחשוב הוא שהתורה קובעת בפירוש שערך-נפש הוא ממון, דמים ולא ח"ח דמים, ושהערך הוא קבוע ומדוד (תחת האבחנות הנ"ל). ואחרי כל זה, נתנה התורה דין מיוחד של מי שאין ידו משגת: "וְאִם מָהּ הוּא מְעַרְפֶּךָ וְהֶעֱמִידוּ לְפָנָי הַכֹּהֵן וְהֶעֱרִיף אֹתוֹ הַכֹּהֵן עַל פִּי אֲשֶׁר תִּשְׁיַג יָד הַנֹּדֵר יַעֲרִיכֵנוּ הַכֹּהֵן", דין שנזכיר בקצרה להלן.

² ערך-נפש הוא סוג של נדר בו אדם נודר "ליתן ערך נפשו" לקודש, בדומה לנדר של קרבן או תרומה למקדש שמוזכר כבר מספר פעמים בספר ויקרא, בפרט בפרשת אמור אחר כותלנו. (וכאן האב שואל והבן עונה: איפה יש נדרים בתורה לפני ספר ויקרא?). סוג נוסף של נדר שנמצא בספר במדבר הסמוך, הוא נדר נזירות (פרשת נשא). ראה דברינו [נזיר – קדוש או חוטא](#) בפרשה זו וכן [שמשוה](#) שם. אלא ששם הנדר הוא בגוף האדם, שמתחייב לקיים מספר סייגים חמורים על עצמו ואילו כאן הנדר הוא לתת ערך-נפש. מהו ערך-נפש? אומר רש"י: "דבר שנפשו תלויה בו". ראה לשון מדרש ספרא בפרשה ג סימנים ה-ו בפרשתנו, שעליו מבוסס רש"י: "ערך כולו הוא נותן ואינו נותן ערך אבריו... דבר שהנשמה תלויה בו". האדם מקדיש את ערכו כולו. ואם אמר ערך איבר כמו יד או רגל, לא אמר ולא כלום. אבל אם אמר ערך לב, כבד או מוח או כל איבר אחר שבלעדיו אין חיים, הרי הוא כערך נפש. מדע הרפואה הוא אולי שיחילטי איזה איבר בגוף האדם הוא ערך-נפש ואיזה לא. ואי אפשר כמובן להעריך אדם שכבר איננו בין החיים.

³ עניין זה של התרומה לחיזוק בדק הבית בימי יהואש המלך, נקרא בהפטרות פרשת שקלים (למרות שתרומת שקלים ותרומה לבדק הבית הם שני עניינים שונים כמוסבר במסכת מגילה כט ע"ב, ירושלמי שקלים פרק א הלכה א, פסיקתא רבתי כי תשא ועוד). הבאנו פסוק זה בפרשתנו משום "ערך נפש" שמוזכר פה, שהוא המקום הנוסף היחיד בתנ"ך, מעבר לפסוקים שבפרשתנו, בו מוזכר ביטוי זה - החיבור בין "ערך" ו"נפש".

⁴ עפ"י רש"י האזכור של "ערך נפש" בספר מלכים, במגבית חיזוק בדק הבית שערך יאשיהו, איננו בכדי ואכן הכסף לבדק הבית בא מנדרים של "ערך-נפש". שתי תרומות גבה יאשיהו: תרומת השקלים השנתית לקרבנות ציבור שעליה מכריזים בכל שנה בא' באדר וגובים אותה עד תחילת ניסן (ולבאים מרחוק לעלייה לרגל למועדי תשרי, עד חודש אלול) והיא הנקראת "כסף עובר"; ותרומה שנייה, תרומת ערך-נפש לחיזוק בית המקדש. ראה פירוש דעת מקרא על אתר במלכים ב יב ה, שמביא גם את הרמב"ם בהלכות ערכין וחרמין פרק א הלכה י: "והערכים כולן והדמים הכל סתמן לבדק הבית ויפלו הכל ללשכה שהיתה במקדש מוכנת לקדשי בדק הבית". ראה דברינו [הפטרות שקלים – בדק הבית](#) בפרשת שקלים.

⁵ פרשני המקרא התחבטו באשר לפירוש המילה "ערך", למה לא לומר בפשטות "ערך". לא זכינו להבין את פירוש אבן עזרא והמסייע בידינו יבורך. נהיר יותר הוא אולי פירוש רשב"ם שאומר: "ערך - שני הכפ"ן כפל הוא, כמו שתאמר מאדם אדמומית מן לבן לבנונית". מעין תפארת המליצה. ראה גם פירוש רבנו בחיי על הפסוק שפוחת בדקדוק ומסיים במיסטיקה וקבלה: "משפט הלשון כן שיוסיף אות כ"ף בתחילת תיבה, וכן באמצעית, וכן בסופה... ועל דרך הקבלה אומר אני כי יתכן לומר בטעם תוספת הכ"ף במקום הזה, מפני שכסא הכבוד כצורת כ"ף זקוף כלפי מעלה". וראה כמו כן פירוש קהתי בתחילת מסכת ערכין שמביא את הצעת רד"צ הופמן ש"ערך" היא מילה של הדגשה כמו: רענן, שאנן אומלל (גם פירוש זה לא זכינו להבין). אולי מכלום נראה גילוי לבו של רש"י שאומר בפשטות: "וכפל הכפ"ן לא ידעתי מאיזה לשון הוא" ובעקבותיו אולי גם שתיקת פירוש דעת מקרא מילת "בערך" שבפסוק.

מסכת ערכין פרק א משנה א, פרק ב משנה א⁶

הכל מעריכין ונערכין נודרים ונידרים כהנים ולויים וישראלים נשים ועבדים.⁷
 אין בערכין פחות מסלע ולא יתר על חמשים סלע.⁸ כיצד? נתן סלע וְהֶעֱשִׂיר - אינו נותן כלום.⁹ פחות מסלע והעשיר - נותן חמשים סלע.¹⁰ היה בידיו חמש סלעים, רבי מאיר אומר: אינו נותן אלא אחת, וחכמים אומרים: נותן את כולם.¹¹ אין בערכין פחות מסלע ולא יתר על חמשים סלע.¹²

ויקרא רבה פרשה לז סימן ב

דבר אחר: "כִּי פֶעַל אָדָם יִשְׁלַם לוֹ וּכְאֶרֶח אִישׁ יִמְצָאנוּ" (איוב לד יא)¹³ - זה משה, דכתיב: "ויהי בימים ההם ויגדל משה ויצא אל אחיו וירא בסבלותם" (שמות ב יא). מה ראה? ראה מְשׁוּי אִישׁ על אשה וּמְשׁוּי גְדוּל על קטן וּמְשׁוּי בְחוּר על זקן. יָשָׁב וְיָשָׁב להם סבלותם: בין איש לאשה, בין גדול לקטן, בין בחור לזקן. אמר לו הקב"ה: אתה יִשְׁבֶּת וְיָשָׁבְתָּ לבני סבלותם, חייך שאתה עתיד לִשָּׁב ולפרש לבני נדריהם: בין איש לאשה, בין גדול לקטן, בין בחור לזקן. זהו שכתוב: "וידבר ה' אל משה לאמר דבר אל בני ישראל איש כי יפליא לנדור נדר בערכך נפשות להי'".¹⁴

מדרש תנחומא (בובר) פרשת בחוקותי סימן ו

"וידבר ה' אל משה לאמר. דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם איש כי יפליא נדר בערכך נפשות להי' " (ויקרא כז א ב), זה שאומר הכתוב: "כי מי בשחק יערוך להי' ידמה להי' בבני אלים" (תהלים פט ז). אמר הקב"ה: כל מי שעושה כמעשהי היא דומה לי. אמר ר' לוי: משל למלך שבנה מדינה והדליק בתוכה שני פנסין. אמר המלך: כל מי שמדליק שני פנסין כאלו, אני קורא אותו אגוסטה ואיני מקנא בו. כך הקב"ה ברא את השמים, ונתן בהם ב' פנסים שיהיו מאירין לעולם: חמה ולבנה... אמר הקב"ה: כל מי שיעשה כאלו, יהא שוה לי, שנאמר:

⁶ הבאנו קטעים מהמשנה מסכת ערכין: פרק א משנה א ופרק ב משנה א ועיקר הסברינו להלן מבוססים על פירוש קהתי.
⁷ ראה בגמרא ערכין דף ב עמוד א: "הכל מעריכין לאתווי מאי? לאתווי מופלא סמוך לאיש. נערכין לאתווי מאי? לאתווי מנוול ומוכה שחין". היינו שגם ילד בן שתיים עשרה ויום יכול להעריך ולומר "ערכי או ערך מאן דהו עלי" (מופלא - כי יפליא?) וגם מוכי גורל וחולים קשים למיניהם נערכים. ומי שאמר ערכם עלי, ישלם כדין כל נערוך אחר.

⁸ הערך המינימלי בתורה הוא שלושה סלעים לילדה מבת חודש ועד בת חמש שנים והמקסימלי הוא לגבר מבן עשרים ועד בן שישים שנה. ראה פרק ג משנה א: "אחד שהעריך את הנאה שבישראל ואת הכעור שבישראל נותן חמשים סלע". אז מאיפה בא סלע אחד?

⁹ עני שאין ידו משגת לשלם את הערכים שקבעה התורה, אומר עליו המקרא: "וְאִם מֶךְ הוּא מְעַרְכֶּךָ וְהֶעֱמִידוּ לְפָנֶיךָ הַפְּהוֹן וְהַעֲרִיךְ אֹתוֹ הַפְּהוֹן עַל פִּי אֲשֶׁר תִּשְׁיֵג יָד הַנְּדָר יַעֲרִיכְנוּ הַפְּהוֹן". אבל חכמים קבעו גם למקרה זה סכום מינימלי: סלע אחד, שהוא שקל של התורה ומכונה גם בפי חז"ל סלע צורי. זאת, עפ"י הפסוק: "וכל ערכך יהיה בשקל הקודש" (ויקרא כז כה). באה משנה זו ואומרת שאם עני כזה שילם את הסלע, את הערך המינימלי שקבעו חכמים, ואח"כ נעשה עשיר, איננו צריך להשלים את הערך (היינו להוסיף 49 סלעים), שהרי יצא ידי חובתו. (אבל מותר לו לתרום מרצונו...). עוד על מי שִׁמַּךְ ואין ידו משגת לשלם את נדרו, ראה המשנה בסוף פרק שישי בערכין וכן הגמרא בדף כג ע"ב שצריכים להשאיר לו את כלי אומנותו וחמורו ולקיים בו: "ואם מך הוא מערכך - החייהו מערכך".

¹⁰ לא היה לו אפילו סלע לשלם ונעשה עשיר - ישלים בבקשה לחמישים סלעים (או לערך המתאים בהתאם לגילו), שהרי לא יצא ידי חובתו והחוב שלו עדיין קיים.

¹¹ היו לו חמישה סלעים, שזה יותר מהערך המינימלי שקבעו חכמים לעני שבעניים, אבל לא מספיק לסכום שקבעה התורה לאדם בגילו ובמינו, רבי מאיר סובר שייתן את המינימום - סלע אחד, ואילו חכמים אומרים שייתן כל מה שיש לו.

¹² פסקה זו שחוזרת על מה שכבר למדנו לעיל, מטרתה לא לתחום את הגבולות החיצוניים של ערכי הנפש: מתחת לסלע ויתר על חמישים, אלא, אדרבא, להתוות את המנעד הפנימי של הערכים ולומר שכל מי שאין ידו משגת לשלם את ערכו, אבל יכול לתת חלק מהסכום - נותן את מה שיש לו. ונראה שכל מי שנתן בטווח פנימי זה, אם העשיר אינו צריך לחזור ולהשלים לסכום המלא. אבל יש לעיין ולבדוק הדבר.

¹³ דבר אחר: דרשה נוספת. ראה שם דרשה קודמת על פסוק זה מאיוב המספרת על אדם שנתן את שארית כספו (שנתנה לו אשתו לקנות מצרכים לבית) לצדקה ולא נותר לו אלא לאסוף את האתרוגים שהציבור השאיר ביום הושענה רבה לאחר סיום מצוות לולב והנס שנעשה לו. ראה פרשה לז כולה בויקרא רבה שם.

¹⁴ ראה דברינו **ויצא אל אחיו וירא בסבלותם** בפרשת שמות, שם הבאנו בקצרה מדרש זה אגב המדרש בשמות רבה כז א: "וירא בסבלותם... שהיה רואה בסבלותם ובוכה ואומר: חבל לי עליכם! מי יתן מותי עליכם! שאין לך מלאכה קשה ממלאכת הטיט. והיה נותן כתפיו ומסייע לכל אחד ואחד מהם. ר' אליעזר בנו של ר' יוסי הגלילי אומר: ראה משוי גדול על קטן ומשוי קטן על גדול, ומשוי איש על אשה ומשוי אשה על איש, ומשוי זקן על בחור, ומשוי בחור על זקן. והיה מניח דרגון שלו והולך ומיישב להם סבלותיהם ועושה כאילו מסייע לפרעה". וכאן הדגש הוא, שבזכות שידע משה לשנות את סדרי העבודה במצרים ולתת לכל איש ואישה, קטן וגדול, את ערך עבודתו ההולמת לו ולהפך את עבודת הפרך של נוגשי מצרים, הוא זוכה לדון וליישב ערך כל איש ואישה, קטן וגדול, ולהעמיד דיני נדרים וערכין על מכונם. מי שידע ערך כל נפש במצרים, יהיה מצווה וממונה לדון בערכי-נפשות המתנדבים לעבודת הקודש בחירות.

"כי מי בשחק יערוך לה' ", אין הלשון הזה אלא לשון אור, שנאמר: "על המנורה הטהורה יערוך את הנרות" (ויקרא כד ד) ...¹⁵

התחיל הקב"ה אומר למלאכי השרת: מי ביניכם עורך לי כשם שישראל עורכים לי, שהייתם אומרים לי מה אנוש כי תזכרנו וגו'? עורכים לי קרבנות, כמה שנאמר: וערך הכהן אותם (ויקרא א יב). עורכים לי שלחנות, כמה שנאמר: ביום השבת ביום השבת יערכנו לפני ה' תמיד. עורכים לי נפשות, כמה שנאמר: איש כי יפליא נדר בערכך נפשות לה'. הוי: "כי מי בשחק יערוך לה' ".¹⁶

מדרש תנחומא (בובר) פרשת בחוקותי סוף סימן ז'¹⁷

"איש כי יפליא נדר בערכך נפשות לה' " (ויקרא כז א) – זהו שהכתוב אומר: "פרי צדיק עץ חיים ולוקח נפשות חכם" (משלי יא ל) – זה התורה, שמתוך שהוא בן תורה הוא לומד היאך לוקח נפשות ...

וכן אתה מוצא ביפתח הגלעדי, מפני שלא היה בן תורה איבד את בתו. אימתי? בשעה שנלחם עם בני עמון ונדר, שנאמר: "וידר יפתח נדר לה', והיה היוצא אשר יצא מדלתי ביתי". באותה שעה כעס עליו הקב"ה, אמר הקב"ה: אילו יצא מביתו כלב או חזיר או גמל יקריב לפני? זימן לו הקב"ה בתו, שנאמר: "והנה בתו יוצאת לקראתו" ... והלוא פנחס היה שם? והוא אמר "לא אוכל לשוב"¹⁸ אלא פנחס אמר: אני כהן גדול בן כהן גדול, אשפיל עצמי ואלך אצל עם הארץ? ויפתח אמר: אני ראש שבטי ישראל, ראש הקצינים, אשפיל עצמי ואלך אצל הדיוט? מבין שניהם אבדה ההוא עלובה, ושניהם נתחייבו בדמיה ...¹⁹

כיון שלא מצאו פתח להתיר את נדרו, עלה ושחטה לפני הקב"ה.²⁰ ורוח הקודש צווחת: נפשות הייתי מבקש שתקריב לפני? "אשר לא צויתי ולא דברתי ולא עלתה על לבי" (ירמיה יט ה). "אשר לא צויתי" – לאברהם שישחוט את בנו, אלא אמרתי לו "אל תשלח ידך אל הנער" ... "ולא דברתי" – ליפתח להקריב לי את בתו. "ולא עלתה על לבי" – שיפול מלך מואב ביד מלך ישראל ויקריב לי בנו בכורו, שנאמר: "ויקח את בנו הבכור אשר ימלוך תחתיו ויעלהו עולה על החומה" (מלכים ב ג כז). מי גרם ליפתח לאבד את בתו? על שלא קרא בתורה. שאילו קרא בתורה לא איבד את בתו, שכתוב: "איש כי יפליא נדר וגו', ואם נקבה היא" (ויקרא כז ד). הרי: "פרי צדיק עץ חיים".²¹

¹⁵ בקטע זה שהשמטנו מוצא הדרשן "עריכות" או "ערכות" רבות נוספות שבהם האדם עושה כמעשה הקב"ה כמו הלבשת ערומים ("וערך בגדים ומחית", שופטים יז י), עריכת מלחמה ("ויערכו אתם מלחמה", בראשית יד ח), הזנת רעבים על בסיס הפסוק: "ביום השבת ביום השבת יערכנו לפני ה' תמיד" (ויקרא כד ח ט) ועוד. הוא משחק במשמעות הכפולה של ערך כשם עצם מול ערך כפועל. ובהמשך שם הוא גם מתעמת עם המלאכים על שני ערכים. על שהתנגדו לערך בריאת האדם: "מה אנוש כי תזכרנו", על בסיס מדרש בראשית רבה בפרשה ח, ולערך מתן התורה לבני האדם, בדומה לדרשה הידועה במסכת שבת פח על המלאכים שהתנגדו לנתינת התורה לבני האדם: "מה אתה מבקש מן האדם הזה? אמר להם הקב"ה: מי מקיים תורתו ומצויותי? אמרו לו: אנו מקיימים תורתך. אמר להם: אין אתם יכולים!". את כל הקטע היפה הזה כדאי לקרוא במקור ואנחנו קצרנו.

¹⁶ רובו של ספר ויקרא מוקדש למתן ערך או עריכה שהאדם עורך לפני קונו. ולפיכך, אין לך יפה מלחתום אותו בערך-נפש. ראה גם תחילת הספר: "ונפש כי תקריב קרבן מנחה לה' " (ויקרא ב א). ובאו על פסוק זה דברי מדרש תנחומא: "לא נאמר נפש בכל הקרבנות אלא במנחת עני, אמר הקב"ה: מעלה אני עליו כאלו הקריב נפשו". שמא יטעה האדם לחשוב שיש מדרגה גבוהה עוד יותר שהאדם אכן מקריב את נפשו הוא (או חו"ח מי מבני ביתו), באה התורה וקוצבת דמים ברורים וקבועים במקום חו"ח דמים שפוכים: "והיה ערך הזכר מִבְּנֵי עֲשָׂרִים שָׁנָה וְעַד בְּנֵי שְׁשִׁים שָׁנָה וְהָיָה עֶרְכָּךְ חֲמִשִּׁים שָׁקֶל כֶּסֶף בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ ... וְאִם מִבְּנֵי חֲמִשׁ שָׁנִים וְעַד בְּנֵי עֲשָׂרִים שָׁנָה וְהָיָה עֶרְכָּךְ הַזָּכָר עֲשָׂרִים שָׁקֶלִים וְלְנִקְבָּה עֲשָׂרֵת שָׁקֶלִים וְכו' וכו' ". ועדיין אולי מישהו עשוי לטעות ולחשוב ערך נפש ממש!

¹⁷ כבר הרחבנו לדרוש במדרש זה בדברינו [בת יפתח בפרשת בחוקותי](#) בשנה האחרת, שם הראינו כיצד מדרש זה בנוי ע"ג מדרש ויקרא רבה שקדם לו (פרשה לז, סוף ויקרא רבה), אבל הולך בדרך קצת אחרת. ויקרא רבה מבסס את דרשתו על הפסוק מסוף הפרשה: "כֹּל חַרֵּם אֲשֶׁר יִחְרַם מִן הָאָדָם לֹא יִפְדֶּה מוֹת יוֹמָת" ואומר שבפסוק זה הם טעו, ואילו התנחומא מתבסס על הפסוק שלנו: "איש כי יפליא נדר בערכך נפשות לה' ". וכאן נביא את המדרש בתמצית ונתמקד בקשר שלו לפסוק אותו אנחנו דורשים.

¹⁸ וְאִנְכִי פְּצִיתִי פִּי אֶל ה' וְלֹא אוֹכַל לְשׁוֹב" אומר יפתח. לא אוכל לחזור בי מדברי.

¹⁹ בקטע שהשמטנו מתוכחת בת יפתח עם אביה ומביאה לו הוכחות מיעקב ומחנה שנדרו לה', אבל לא עלה על דעתם שנדר זה פירושו להקריב כפשוטו. "כל הדברים האלה אמרה לו, ולא שמע אליה". אבל לא רק יפתח לא שמע, גם פנחס וגם הסנהדרין לא מצאו לתקנה לנערה מישראל: "הלכה אצלם ולא מצאו פתח להתיר את נדרו". וכולם התחייבו בדמיה.

²⁰ וכן הוא בדברים רבה (ליברמן) פרשת ואתחנן: "ונתן הקב"ה כוח בעינו של משה וראה כל גבולות ארץ ישראל ... וראה בניינו הראשון ובניינו האחרון ... הראה לו יפתח מקריב בתו לעולה". משה עומד על ראש ההר ורואה לא רק את בת יפתח מוקרבת לעולה, אלא גם את ההרים, חכמי הדור, שלא יכולים להציל נערה אחת מישראל! אבל פרשני המקרא, אבן עזרא, רמב"ן, רד"ק לא קבלו דעה זו והעדיפו לפרש שהתבודדה והתנתקה מחיי החברה. ראה כאמור דברינו [בת יפתח בפרשת בחוקותי](#) שם הרחבנו בנושא.

²¹ וכפי שמסיים מדרש תנחומא בפיסקה הבאה וחותרם את דרשותיו לספר ויקרא: "איש כי יפליא נדר ... אמר להם הקב"ה: בניכם אתם מבקשים להקריב לפני? לא בניכם ולא קרבנותיכם אני מבקש. לבני נתתי פרשת ערכין, ופרשת קרבנות, שקרבנותיהם חביבין לפני, וכן הוא אומר טוב מעט לצדיק (תהלים לז טז). תדע לך שתחילתו של ספר דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אדם

שבת שלום,
חזק חזק ונתחזק
מחלקי המים

מים אחרונים: ראה פירוש רש"ר הירש לפסוקים בפרשתנו שמנסה לתת משמעות והסבר למספרים שהתורה נותנת לערך כל נפש ומה פשר ההבדל בין המינים והגילים: "מעייזים אנחנו לשער: הבית והמשפחה - איש, אשה וילד - מיוצגים על - ידי מספר שלוש; ואילו החברה מיוצגת על - ידי מספר שתיים ... נמצא, שהמשפחה והחברה כאחת באות לידי ביטוי על - ידי מספר חמש וכו'". ראה החשבונות שהוא עושה שם. ולנו נראה שהדגש הוא יותר על האחידות בתוך כל קבוצה, ולא על ההבדלים בין הקבוצות (שניתן להבין אותן במספר דרכים), היינו על כך שלמשל לכל הגברים בין גיל 20 ל- 60 יש ערך קבוע וידוע ואין הבחנה בין דל ועשיר, בין צדיק ורשע, בין תלמיד חכם ועם הארץ, בין נושא משרה רמה ואזרח מן השורה, בין בריא לחולה, בין נאה לכעור וכו'.

כי יקריב מכם (ויקרא א ב) ... וסופו של ספר: דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם איש כי יפליא נדר וגו' (ויקרא כז ב) ... אמר הקב"ה לישראל, אם אתם מביאים לפני ערכים שלכם, ואני מעלה עליכם כאילו הקרבתם נפשותיכם לפני".